

Frida Rudsander
Tel: 010-698 15 37
frida.rudsander
@naturvardsverket.se

REMISS
2018-02-09   Ärendenr:
NV-08128-17

Sändlista

Ärende angående planerad återstart av gruvan i Tapuli med anrikningsverk vid Kaunisvaara, Pajala kommun; nu fråga om dammsäkerhet

Gruvverksamheten i Tapuli med anrikningsverk vid Kaunisvaara har ett gällande tillstånd från Gränsälvscommissionen (GÄK), beslut den 20 augusti 2010 i mål M 11/09. Ursprungliga verksamhetsutövaren, Northland Resources AB (NRAB) har försatts i konkurs och nu planeras en återstart av verksamheten med en ny verksamhetsutövare. Naturvårdsverket vill nu inhämta Svenska Kraftnäts syn på dammsäkerheten vid Bolagets anläggningar för deponeringsverksamheten som är tillståndsgivna enligt GÄK. Naturvårdsverket har behov av Svenska Kraftnäts klargörande för den fortsatta handläggning av ärendet där verket överväger åtgärder enligt 24 kap MB. Den aktuella remissen skickas med stöd av 6 och 13 §§ förvaltningslagen.

Svenska kraftnät har tidigare givit sin syn på verksamheten till mark- och miljödomstolen i ett yttrande daterat 2014-06-12 i mål nr M 1666–11 (ab 305). I detta mål ingick även gruvverksamheten i Sahavaara vilket påverkade förutsättningarna för deponeringsverksamheten och tillhörande anläggningar. Eftersom den nu planerade återstarten är av en annan omfattning behövs en ny bedömning.

Bakgrund

Enligt beslut från GÄK den 20 augusti 2010 i mål M 11/09 erhöll Northland Resources AB (NRAB) tillstånd att anlägga ett klarningsmagasin med dammar och tillhörande anläggningar (se bilaga 1). Enligt villkor 2 i tillståndet ska NRAB redovisa slutlig utformning av dammarna för sand- och klarningsmagasin för Länsstyrelsen i Norrbottens län i god tid innan tillståndet tas i anspråk. Av redovisningen ska det framgå hur utformningen av dammarna i tillämpliga delar lever upp till vad som föreskrivs i RIDAS och GruvRIDAS, däribland beträffande filterregler, säkerhetsfaktorer för dammstabilitet mm. Dammarna skall utformas och dammsäkerhetsarbetet ska bedrivas i enlighet med tillämpliga delar av RIDAS och GruvRIDAS.

I ansökan till GÄK framgår att NRAB:s deponeringsstrategi är att anrikningssanden förtjockas och läggs i en stabil hög utan att några egentliga dammar behövs. Det angavs att flack topografi och avsaknad av naturliga sänkor inom aktuellt område gör att konventionell deponering blir väldigt dyr då dammar skulle behöva anläggas runt hela deponins omkrets.

Enligt den tekniska beskrivningen (TB) är syftet med vägen/vallen som omger sanddelen av magasinet att hindra vatten från sandmagasinets område att spridas till omgivningen, utgöra ett fysiskt skydd i fall deponerad sand skulle flyta ut samt hindra vatten från omgivningen att fritt flöda till området. Vägen möjliggör även tillträde till dammen.

Dammen för klarningsmagasinet ska enligt TB utformas genom att torv och morän urschaktas ned till ca 1–2 m djup. Konstruktionen kommer att vara en homogen morändamm utan tätkärna. Dammen bedöms motsvara konsekvensklass 3.¹

NRAB tog sitt tillstånd i anspråk den 20 januari 2011. Av okänd anledning redovisades inte en slutlig utformning av dammarna för sand- och klarningsmagasinen till länsstyrelsen i Norrbotten trots föreläggande.

År 2017 framkommer det att bolaget Abcede AB² är intresserat av att ta över verksamheten i Tapuli. I juni 2017 inkommer till Länsstyrelsen i Norrbottens län en PM med generella slutsatser kring funktionen hos klarningsmagasinet samt vattenbalansen i Tapuli (bilaga 2) med Abcede AB som avsändare. I föreliggande PM framkommer bland annat att verksamhetsutövaren anser att:

- De vallar/konstruktioner som omger sanddelen av magasinet inte utgör dammar enligt RIDAS och GruvRIDAS och aldrig varit tänkta att göra det. Detta medför att villkor 2 således inte är tillämpligt på dessa konstruktioner/vallar.
- Det enligt ansökan till GÄK var tänkt att klarningsdelen av magasinet skulle avgränsas i öster av ”konstruktion” som utgör ”damm” enligt RIDAS och GruvRIDAS. Denna ”damm” ersattes med en urgrävning i kombination med en stödjande vall som inte heller utgör ”damm” enligt RIDAS och GruvRIDAS. Detta medför att villkor 2 inte är tillämpligt heller på den delen av inneslutningen.

Av PM:n framkommer även att tillståndsgiven utformning av klarningsmagasinet krävde en hög släntlutning (>> 5%) hos den deponerade anrikningssanden vilket inte kunnat uppnås. Nuvarande förutsättningar, där

¹ Enligt Svenska kraftnäts yttrande daterat 2014-06-12 i mål M 1666–11 (ab 305) bedömer Svenska kraftnät att dammarna inte med självklarhet kan klassas i konsekvensklass 2 utan delar uppfattningen om att dammarna vid sand- och klarningsmagasinet skulle kunna tillhöra konsekvensklass 1.

² Abcede AB är det konsortium som avser ta över och starta upp verksamheten i Tapuli och blir verksamhetsutövare.

släntlutningen för anrikningssanden är mellan 1–2%, innebär att sanden potentiellt skulle kunna flyta ut och fylla större delen av klarningsmagasinet om den tillåts flöda fritt (utan inre vallar som redan delvis utförts i magasinet). Anrikningssand har redan flutit ut i det område som från början var tänkt att utgöra klarningsmagasin. Med anledning av detta har det befintliga klarningsmagasinet anlagts som en bassäng, genom urschaktning av massor till 3–4 m djup ur marken. Klarningsmagasinets ytterkanter omges av slänter, vilka i östra delen är kompletterade med stödvallar för att öka stabiliteten hos slänterna och samtidigt begränsa inflöde från omgivande myr men även utflöde till denna. Läckage från omgivande myr in i klarningsmagasinet har skett hösten 2016 då stora mängder nederbörd i form av regn kom.

ABCD AB har presenterat förbättringsåtgärder för sand- och klarningsmagasin (se bilaga 3).

En samlad reglering av frågor om dammsäkerhet infördes år 2014 i miljöbalken. I förarbetena tydliggörs vad som innefattas i begreppet damm samt klargörs att de nya reglerna gäller både för befintliga och nya anläggningar.³

Frågor till Svenska Kraftnät

För att komma vidare med handläggningen av vårt ärende önskar Naturvårdsverket svar på följande frågeställningar:

1. Anser Svenska Kraftnät utifrån bifogade underlag att vägen/vallen kring sanddelen av sand- och klarningsmagasinet utgör en damm enligt gällande lagstiftning? Ska uttalandena i Prop. 2013:14 s 56–57 tolkas så att invallning också är en damm?
2. Anser Svenska Kraftnät att den stödjande vallen i östra delen av klarningsmagasinet utgör en damm enligt gällande lagstiftning?
3. Anser Svenska Kraftnät att vägen/vallen kring sanddelen samt stödjande vallen vid klarningsmagasinet utformats i enlighet med tillämpliga delar av RIDAS och GruvRIDAS?
4. Anser Svenska Kraftnät att deponeringsverksamheten kan återupptas utan att några åtgärder vidtas och att anläggningarna uppfyller tillämpliga krav ur ett dammsäkerhetsperspektiv?
5. Går det att bedriva deponeringsverksamheten med annan teknik än den tillståndsgivna (förtjockad deponering) givet tillståndsgiven och faktisk utformning av sand- och klarningsmagasinet?
6. Behöver åtgärder vidtas och i sådant fall vilka för att anläggningarna ska uppnå den säkerhetsnivå som krävs enligt gällande lagstiftning? Kommer

---

³ Proposition 2013/14:38

eventuella åtgärder påverka vattenförhållandena på platsen, i vilken omfattning och på vilket sätt?

7. Instämmer Svenska Kraftnät i den konsekvensklassning som verksamhetsutövaren har utfört, klass 3?

Då ärendet behöver handläggas skyndsamt önskar Naturvårdsverket svar från er senast den 23 februari. Naturvårdsverket har tillsammans med denna remiss översänt de handlingar som verket anser är relevanta för dammsäkerhetsfrågan. För det fall ytterligare handlingar erfordras går det bra att kontakta oss så översänds dessa. Även begäran om ytterligare tid kan hanteras genom kontakt med handläggare.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Lena Callermo.

Vid den slutliga handläggningen av ärendet har i övrigt deltagit enhetschefen Karin Dunér, handläggaren Jennifer Brammer och miljöjuristen, Frida Rudsander, den sistnämnde föredragande.

För Naturvårdsverket

Lena Callermo

Frida Rudsander

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilagor

1. Finsk-Svenska Gränsälvscommissionens beslut 2010-08-20, mål nr M 11/09
2. PM Generella slutsatser kring funktion klarningsmagasin samt vattenbalans Tapuli, 2017-06-09,
3. Förbättringsprogram Kaunisvaara dammar och vattensystem – Tekniska åtgärder, 2017-05-03

Kopia till:

Northland Resources AB i konkurs, genom konkursförvaltaren Hans Andersson och uppgivet ombud advokaten Rudolf Laurin samt Erika Tilly, Wistrands advokatbyrå
Kaunis Iron, genom Mats Leifland
Länsstyrelsen i Norrbottens län